

Uus teadusdoktor Kadri Kõivumägi

ÄGEDA GASTROENTERIIDIGA PATSIENTIDE HOSPITALISEERIMISE MUUTUSED EESTIS PÄRAST RIIKLIKU ROTAVIIRUSVASTASE VAKTSINATSIOONIPROGRAMMI RAKENDAMIST

10. jaanuaril 2025 kaitses Kadri Kõivumägi arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Ägeda gastroenteriidiga patsientide hospitaliseerimise muutused Eestis pärast riikliku rotaviirusvastase vaktsinatsiooniprogrammi rakendamist” (*Acute gastroenteritis hospitalizations in Estonia after implementation of universal mass vaccination against rotavirus*).

Väitekirja juhendaja oli meditsiinilise mikrobioloogia professor Irja Lutsar Tartu Ülikooli bio- ja siirdemeditsiini instituudi mikrobioloogia osakonnast. Oponeeris Dace Zavadska Riia Stradiņši ülikooli kliinilise haigla lastehaiguste osakonnast.

Äge gastroenteriit on maailmas alla 5 aasta vanuste laste hulgas viies peamine surmapõhjus, moodustades selles vanuserühmas 8,9% surmajuhtumitest. Alates 1990. aastast on Maailma Terviseorganisatsioon keskendunud ägeda gastroenteriidi haiguskoormuse ja suremuse vähendamisele, mille oluliseks verstapostiks oli rotaviirusvaktsiini kasutuselevõtt 2006. aastal. 2024. aastaks oli seda teinud 123 riiki, sealhulgas

alates 2014. aasta juulist ka Eesti. Eestis on lisatud see vaktsiin ka riiklikku vaktsineerimiskavasse.

Uurimistöö eesmärk oli kirjeldada ägeda gastroenteriidi epidemioloogiat kuni 18aastastel haiglaravi vajanud lastel Eestis enne (2007–2013) ja pärast (2015–2018) rotaviirusvaktsiini lisamist immuniseerimiskavasse.

Uuringu tulemused näitasid, et vaktsineerimisprogrammi rakendamisele järgnes rotaviiruse aktiivsuse vähenemine hooaegadel ning rotaviirusliku gastroenteriidi ja ägeda gastroenteriidi tõttu hospitaliseerimise vähenemine vastavalt 55% (95% usaldusvahemik (uv) 53–57) ja 19% (95% uv 7–21).

Suurim efekt oli näha alla 1- ja 1–4aastaste laste hulgas: ägeda gastroenteriidi tõttu hospitaliseerimine vähenes vastavalt 31% (95% uv 27–35) ja 25% (95% uv 22–27) ning rotaviirusliku gastroenteriidi tõttu hospitaliseerimine vastavalt 81% (95% uv 77–84) ja 55% (95% uv 52–58).

Lisaks vähenes hospitaliseeritutel haiguse raskusaste ja haigla-

ravi kestus. Sarnaselt teiste riikidega suurenes noroviirusliku ja adenoviirusliku gastroenteriidiga patsientide hospitaliseerimise määr. See võib olla seotud viiruste aktiivsuse levikuga teatud aastate järel, nagu noroviiruse puhul varasemast on teada.

Uuringus teostatud viiruste genotüüpiseerimine kinnitas, et Eestis ringlesid uuringuperioodil peamiselt samad rota- ja noroviiruse genotüübid kui mujal Euroopas. See toetab ühtsete üle-euroopaliste vaktsineerimisprogrammide rakendamist ka tulevikus.